

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертация за придобиване на
научната и образователна степен „доктор”,
област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление: 3.2 «Психология»,
научна специалност «Педагогическа и възрастова психология»

на тема:

**„ПСИХОСОЦИАЛНИ ПРЕДПОСТАВКИ ЗА МУЗИКАЛНО-СЦЕНИЧНА
ИЗЯВА НА УЧЕНИЦИ”**

Докторант: Ани Любенова Пълева

Рецензент: проф. дпсн Людмил Кръстев

I. Уводни бележки

Дисертационният труд е разработен в катедра „Психология” към ФФ на ЮЗУ „Неофит Рилски”, под научното ръководство на доц. д-р Розина Попова. Ани Любенова Пълева е отчислена с право на защита като редовен докторант по „Педагогическа и възрастова психология” към катедра “Психология” на ЮЗУ “Неофит Рилски”.

В увода на представения за рецензиране дисертационен труд, Ани Пълева прави обосновка за избора на научния проблем, свързана с формирането на бъдещия музикант, където особена актуалност придобива въпросът за подготовката на учениците за музикално-изпълнителска дейност. Докторантката посочва, че една от основните задачи на съвременната музикална педагогика е изграждането на система на музикално образование, която да дава възможност максимално да се разкрият ресурсите на професията, защото успешното професионално развитие на личността в значителна степен е свързано с оценка на резултатите от професионалната дейност, която има две страни - външна, идваща от обкръжението на индивида, и вътрешна, отразяваща отношението на личността към самата себе си.

Дисертацията е разгърната върху обем от 265 страници основен текст. Използвани са 206 литературни източника, от които 91 са на кирилица, 103 на латиница, останалите 12 са препратки към интернет адреси. Използваната литература подсказва, че развитието на изследваната проблематика, няма достатъчно информация за влиянието на факторите, обуславящи успешната музикално-сценична изява на учениците, необходимостта от личностно самоусъвършенстване и психологическо израстване.

Глава първа включва теоретичните основи на изследването, където са представени основните постановки за тревожността и сценичната тревожност, причините и проявите на сценична тревожност, както и начините за справяне със сценичната тревожност. В своето изложение докторантката представя теоретичните концепции за „готовност за музикално-изпълнителска дейност”, структура и методи за формиране на готовност за музикално- изпълнителска дейност. Изведени са също така теоретичните постановки за локализацията на контрола, теорията за социалното научаване, основни психологически концепции за интерналността в учебната дейност, както и класификация на мотивационните теории, вътрешна и външна мотивация, положителна и отрицателна мотивация, мотивация в класната стая и при занимаващите се с музика.

Глава втора е структурирана в две направления. Първото касае изследователския дизайн. Целта на изследването е да се проучи връзката между сценичната тревожност при ученици от горен курс в музикално училище, емоционалната напрегнатост, готовността за изпълнителска дейност, локализацията на контрола и мотивацията за избягване на неуспех и постигане на успех, както и да се изследват различията между тези два конструкта по отношение

характеристиките пол, възраст (клас), години на обучение, специалност, специален предмет, сценичен опит, среден успех и желание за реализация като музикант. Чрез установяване на взаимодействията на посочените психични явления и отговорите на въпроси, поставени в анкета, да се установи влиянието на публиката, нейният състав и оценка за сценичната изява, като основен фактор при сценична дейност.

Обект на изследването са ученици на НМУ „Любомир Пипков” от VIII и IX клас, на възраст от 13/14 до 15/16г., момчета и момичета. Изследването е проведено на два етапа - в началото и в края на учебната 2016 - 2017г

Предмет на изследването се явяват сценичната и личностна тревожност, емоционалната напрегнатост, готовността за изпълнителска дейност, локализацията на контрол и мотивацията за избягване на неуспех и постигане на успех и при ученици на музикалното училище и влиянието на публиката и нейната оценка върху качеството на сценична изява.

Задачите се отнасят до организацията на изследването и изследователския подход. Хипотезите са подробно описани. Методическият инструментариум включва въпросник за определяне нивото на ситуативна и личностна тревожност, нивото на емоционална напрегнатост, нивото на готовност за музикално-изпълнителска дейност, нивото на локализация на контрола, нивото на мотивация за успех и избягване на неуспех.

Втората част от втора глава включва представяне на проведеното изследване, където са онагледени резултатите от анкетното проучване, резултатите и анализа на емпиричните данни, получени от тест и ре-тест за изследване по скалите на ситуативна и личностна тревожност и емоционална напрегнатост, изразеност на

готовност за изпълнителска дейност, локализация на контрола и мотивацията.

Обобщавайки резултатите, докторант Ани Пълева защитава позицията, че особената ситуация на сценичното представяне насочва към личностното начало за изграждането и развитието на музиканта, необходимостта от личностно самоусъвършенстване и психологическо израстване. По отношение на музикално-сценичната изява то е свързано с търсенето на възможности за преодоляване на негативното влияние на сценичната тревожност, за повишаване на изпълнителската готовност, чрез формиране на специфична локализация на контрола и изграждане на вътрешна мотивация на учениците. Сред социалните фактори, определящи успешната сценична изява, се откроява публиката, възприемана от учениците като подкрепяща или напротив- негативно настроена. Проучването на субективното преживяване от страна на учениците на състава на публиката ни позволи да очертаем мястото на приятелите и родителите, както и на конкуренцията и особената позиция на преподавателя.

Могат да се отправят някои пожелания, за подобряване на дисертационния труд:

1) цитирането на авторите в текста, защото за библиографско цитиране на информационни източници най-често използваният в световната практика стил за писане и цитиране в областта на социалните науки е този на Американската психологическа асоциация (АРА), където основната цел е избягване на плагиатство, идентификация на употребената информация посредством библиографско описание; проследяване на развитието както в отделни концепции, така и в цели научни области;

2) Главните букви „ИЛ“ в нашата академичната общност не е прието да се използват като абривиатура на „изследвани лица“, „участници в изследването“ и т.н.

В заключение, предвид съдържащите се в дисертацията научно-приложни приноси и демонстрираните умения на докторанта за провеждане на научно изследване за проследяване на психосоциалните предпоставки за музикално-сценична изява на ученици, предлагам на научното жури на Ани Пълева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“, в професионално направление 3.2 „Психология“, научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“.

Дата: 19.04.2018
Благоевград

Рецензент:.....
/проф. д.пс.н. Л. Кръстев/